

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ СУДОВИХ
ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ

Матеріали всеукраїнської
науково-практичної конференції

м. Харків, 15 квітня 2016 року

У двох томах

Том 1

Харків
«Право»
2016

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

лено контрреформам. Останнім часом дослідники всерйоз звернулися до прогресивних сторін судових статутів, що продиктовано прагненням узяти на озброєння все корисне і розумне з того, що в них закладено, при проведенні реформ в пострадянських державах, у тому числі і на Україні.

Дослідники України також не обійшли своєю увагою судову реформу 1864 р. Однак більшість з них обмежилися викладенням загальних положень і принципів судових статутів. Процес проведення реформи в українських губерніях, діяльність передбачених реформою установ системи юстиції, в тому числі прокуратури, в перші пореформені роки, тобто в період дії демократичних положень і принципів судових статутів, ще не урізаних контрреформним законодавством, розроблені в науці ще недостатньо. Вимагають глибокого вивчення та аналізу окремі інститути і установи, створені в Україні – адвокатура, прокуратура, суд присяжних, апеляційний порядок перегляду судових справ та інші.

Використана література

1. Гессен И. В. Судебная реформа // Судебная реформа в прошлом и настоящем. – М, 2007. – С. 268–414.
2. Долженко А. Н. З досвіду підготовки судової реформи 1864 р. й проведення її в Україні // Ідеологія державотворення в Україні: Історія і сучасність. Матеріали науково-практичної конференції 22–23 листопада 1996 року. – К. : Генеза, 1997. – С. 139–141.
3. Судебная реформа 1864 г. в России (К 100-летию реформы) Б. В. Виленский // Известия Высших учебных заведений. Правоведение. – 1964. – №3. – С. 94–100.

Сурженко М. О.,

здобувач кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, прокурор відділу прокуратури Харківської області

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКА МІСЦЕВОЇ ПРОКУРАТУРИ

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. (далі – Закон) організація та діяльність прокуратури України, статус про-

курорів визначаються Конституцією України, цим та іншими законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В теорії права під повноваженнями розуміють вид та міру владного впливу посадової особи або державного органу на зацікавленого учасника правовідносин з метою задоволення його законного інтересу, досягнення певного соціально корисного результату.

Під час дослідження повноважень керівника місцевої прокуратури, на наш погляд, необхідно враховувати наступне. По-перше, керівник місцевої прокуратури – це посадова особа, а не державний орган, а по-друге, статус прокурора характеризується специфікою правового регулювання, як, наприклад, і статус судді.

Слід зазначити, що термін «повноваження» часто пов'язують із терміном «компетенція», оскільки в науці конституційного права компетенція розкривається як сукупність владних повноважень. Дослідники виділяють три види компетенції прокуратури: загальна компетенція, компетенція всієї прокуратури в цілому (з можливим поділом на компетенції видів прокуратур по спеціалізації) і індивідуальна компетенція (компетенція кожного прокурорського органу окремо). При здійсненні прокурорського нагляду у відносинах із суб'єктами виступає конкретний прокурорський орган – це і є індивідуальна компетенція.

Індивідуалізація відбувається шляхом розмежування повноважень між вищими й нижчестоящими прокурорськими органами, а також між однаковими по своєму правовому становищу прокуратурами. Наприклад, Закон визначає повноваження усіх керівників прокуратур, в тому числі і місцевих.

Так, відповідно до ст. 13 Закону, керівник місцевої прокуратури:

- 1) представляє місцеву прокуратуру у зносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, державними органами, особами, установами та організаціями;
- 2) організовує діяльність місцевої прокуратури;
- 3) повідомляє в десятиденний строк Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів про наявність вакантних або тимчасово вакантних посад у місцевій прокуратурі;
- 4) забезпечує виконання вимог щодо підвищення кваліфікації прокурорів місцевої прокуратури;
- 5) виконує інші повноваження, передбачені цим та іншими законами України.

Також вказується, що керівник місцевої прокуратури видає накази з питань, що належать до його адміністративних повноважень. У разі відсутності керівника його повноваження здійснює перший заступник керів-

ника місцевої прокуратури, а в разі його відсутності – один із заступників керівника місцевої прокуратури.

Так само слід зазначити, що компетенція органів прокуратури обмежена певними межами. Вони пов'язані із двома обмеженнями: перше обмеження стосується кола піднаглядових суб'єктів. Друге – кола актів прокурорського реагування.

У межах виступу ми виходимо з того, що досліджуваним предметом виступає правовий статус посадової особи – керівника місцевої прокуратури, а не державного органу – прокуратури. Незважаючи на значну близькість по змісту, термін «компетенція» у більшому ступені застосовується при характеристиці правового статусу органу, а термін «повноваження» – переважніше при розкритті правового статусу посадової особи. Так само вважаємо, що аналізу основних, що характеризують специфіку правового статусу керівника місцевої прокуратури, повноважень повинна передувати робота по виділенню їх видів.

Класифікація повноважень прокурорів може проводитися за декількома критеріями. Так, повноваження прокурора можна поділяти на види, які у свою чергу визначаються як основні напрямки діяльності прокуратури. По цільовому же призначенню повноваження прокурора діляться на два види: основні повноваження й додаткові. Основні повноваження – це повноваження по виконанню наглядових функцій. Вони діляться у свою чергу на предметні й функціональні.

Додаткові повноваження – це повноваження організаційного плану (допоміжні), такі як розподіл нагляду по галузях і виконавцям, добір і розміщення кадрів тощо. Як предметні, так і функціональні повноваження є галузевими. Загальних (єдиних) повноважень для всього нагляду не існує, усі повноваження розділяються на галузі з урахуванням специфіки кожної з них.

Обсяг повноважень обумовлюється цілями й завданнями прокуратури. Повноважень повинно бути досить для досягнення цілей і вирішення поставлених завдань, вони повинні виконувати службові функції. Ціль прокуратури двояка: з однієї сторони це забезпечення законності, з іншої – охорона суб'єктивних прав громадян, юридичних осіб і держави. Зазначеними цілями й визначається характер повноважень.

Враховуючи вищевказане, ми приходимо до наступних висновків. По-перше, при розкритті правового статусу керівника місцевої прокуратури, який виступає в якості керівника відповідного органу прокуратури, перераховані вище приклади класифікації повноважень малозастосовні,

оскільки вони розраховані на усередненого працівника прокуратури, зобов'язаного виконувати всі завдання, які стоять перед прокуратурою як правоохоронним органом. А адміністративна посада, яку займає керівник місцевої прокуратури, вносить істотні корективи в перелік його завдань і обов'язків, конкретизує їх і вимагає іншої класифікації.

По-друге, використання класифікації наглядових повноважень стосовно до керівника місцевої прокуратури так само неприпустимо, оскільки не розкриває специфіки його правового положення й завдань посади, яку він займає. Так, керівник місцевої прокуратури має право виконувати всі перераховані вище види наглядових повноважень. Але не в цьому його завдання. Він не повинен і не може виконувати всі види повноважень, його завдання – в організації процесу їх виконання співробітниками відповідної прокуратури.

І, по-третє, специфіка адміністративної посади керівника місцевої прокуратури міняє місцями значення видів повноважень «усередненого» прокурорського працівника. Ті з повноважень, які є додатковими для прокурора, для керівника прокуратури стають основними, й навпаки.

Отже повноваження керівника місцевої прокуратури можна розділити на основні, додаткові й загальні. При цьому до основних слід віднести адміністративні повноваження по керівництву прокуратурою, до додаткових – специфічні службові повноваження процесуального характеру, віднесені законодавством винятково до ведення керівника місцевої прокуратури, а до загальних – наглядові повноваження, якими наділяються всі прокурори для виконання своїх службових обов'язків.

Толочко О. М.,

перший проректор Національної академії прокуратури України кандидат юридичних наук, професор, заслужений юрист України, державний радник юстиції 3 класу

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ТА ФУНКЦІОНАЛЬНА ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Законодавчі новації в Україні схвально сприйняті міжнародним експертним середовищем як такі, що спрямовані на реальне становлення незалежності прокурорів під час виконання службових обов'язків та,